

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

доц. А.В. Сташишин

23 січня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„Місцеві фінанси”

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань: **07 «Управління та адміністрування»**

спеціальність: **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

освітня програма: **«Фінанси, митна та податкова справа»**

освітній ступінь бакалавр

форма навчання: денна

(денна, заочна)

ЛЬВІВ 2020

Програма навчальної дисципліни «Місцеві фінанси»
для студентів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»
освітнього ступеня бакалавр денної форми навчання – 20 с.

Розробник:

Ватаманюк-Зелінська У.З. – професор кафедри фінансового менеджменту, д.е.н.,
доцент

Круглякова В.В. – доц. кафедри фінансового менеджменту, к.е.н.

**Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри фінансового менеджменту
Протокол №6 від 9.01.2020 р.**

Завідувач кафедри

проф. Ситник Н.С.

**Затверджено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол №7 від 7.02.2020 р.**

ЗМІНИ

до робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри (перезатвердження робочої програми)	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Система фінансово-економічних відносини, що виникають на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень у процесі формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, необхідних органам місцевого самоврядування для виконання власних та делегованих повноважень.

Мета навчальної дисципліни

Вивчення засад організації місцевих фінансів та набуття практичних навичок застосування інструментарію управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування виходячи із розмежування функцій і повноважень державних та місцевих органів влади.

Основні завдання

- формуванні теоретичних знань та виробленні практичних навичок у сфері залучення та використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування і підприємств місцевого господарства;
- вивченні основних принципів організації фінансових відносин між державними та місцевими органами влади;
- визначенні проблем реформування місцевих фінансів в процесі ринкової трансформації національної економіки;
- визначенні напрямів розбудови місцевих фінансових інститутів за умови децентралізації;
- формування навичок застосовувати норми законодавства на рівні самоврядування територіальної громади у професійній діяльності.

1.1. Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Митна справа	Фінансова безпека
Фінансовий ринок	Бюджетні інвестиції і інститути розвитку
Фінансовий аналіз	Публічні закупівлі
Податкова система	Управління ризиками у податково-митній сфері

1.2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати тенденції розвитку місцевих фінансів, оцінювати ефективність цього процесу	Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування місцевих фінансових інститутів
Розуміння особливостей функціонування сучасних зарубіжних та національної системи місцевих фінансів	Визначати особливості функціонування сучасних зарубіжних та національної системи місцевих фінансів
Здатність здійснювати аналіз системи місцевих фінансів: доходів, видатків, інституту комунальної власності, місцевих запозичень і гарантій	Знати механізм функціонування місцевих фінансів, у т.ч. участі держави у формуванні доходів місцевих бюджетів
Володіння базовими знаннями законодавства у сфері організації на місцевому рівні бюджетного процесу	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері місцевого самоврядування
Здатність до діагностики стану	Ідентифікувати джерела та розуміти

фінансових систем (місцевих фінансів, у тому числі моделі організації місцевого самоврядування, обсягу власних та делегованих повноважень ОМС	методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан розрахунків з бюджетами
Уміння складати та аналізувати фінансово-бюджетну звітність	Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
Здатність застосовувати знання законодавства у сфері місцевих фінансів	Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

РОЗДІЛ 2. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „МІСЦЕВІ ФІНАНСИ”

Характеристика навчальної дисципліни							
Шифр та найменування галузі знань: 07 «Управління та адміністрування»				Цикл дисциплін за навчальним планом: <i>нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки</i>			
Код та назва спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»				Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>			
Освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»							
Курс: 4 Семестр: 8				Методи навчання: лекції, семінарські заняття, практичні заняття, самостійна робота, ІНР (творчі завдання), робота в бібліотеці, складання схем тощо.			
Кількість кредитів ECTS	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Лекції	Семінари, практичні	Заліки по модулях (контрольні роботи)	Самостійна робота студента (СРС)	Індивідуальна робота студента (ІР)
3	90	45	27	18	-	13	32
Кількість тижневих годин		Кількість змістових модулів (тем)		Кількість заліків по модулях/контрольних робіт		Вид контролю	
Л-3; С-2		9		-		екзамен	

РОЗДІЛ 3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1.	<i>Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів</i>
2.	<i>Організація бюджетного процесу на місцевому рівні</i>
3.	<i>Застосування ПЦМ у бюджетному процесі</i>
4.	<i>Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування</i>
5.	<i>Доходи місцевих бюджетів</i>
6.	<i>Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів</i>
7.	<i>Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання</i>
8.	<i>Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства</i>
9.	<i>Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні</i>

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів

Призначення і сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Склад місцевих фінансових інститутів. Функції місцевого самоврядування в Україні. Поняття, функції та правовий статус територіальної громади. Структура місцевих фінансів. Нормативно-правова база місцевих фінансів. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування та способи їх реалізації. Роль місцевих фінансів у соціально-економічному розвитку територій. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Світовий досвід організації місцевих фінансів. Моделі організації місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування: основні принципи організації місцевих фінансів.

Тема 2. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні

Роль місцевих бюджетів у бюджетній системі України. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Організаційні засади складання прогнозів місцевих бюджетів та проектів місцевих бюджетів. Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету. Проект рішення про місцевий бюджет та матеріали, що до нього додаються, предмет регулювання рішення про місцевий бюджет. Затвердження місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів. Особливості формування надходжень та здійснення витрат місцевого бюджету у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет. Звітність про виконання місцевих бюджетів.

Тема 3. Застосування ПЦМ у бюджетному процесі. Партисипативне бюджетування.

Бюджетна програма. Показники виконання бюджетної програми. Моніторинг виконання програми. Оцінка ефективності бюджетної програми. Паспорти бюджетних програм місцевого бюджету. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. Термін подання звіту про виконання паспорта бюджетної програми. Завдання партисипативної концепції фінансової політики соціально-економічного розвитку територіальних громад. Партисипативний бюджет. Переваги партисипативного бюджетування. Інструменти фінансування розвитку місцевих спільнот. Краудфандинг. Фонди розвитку громад.

Тема 4. Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування

Склад місцевих фінансових ресурсів та оцінка автономії місцевих органів влади. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Використання вільного залишку коштів місцевих бюджетів. Утворення цільових фондів. Місцеві податки і збори. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах. Місцеві позики в Україні та управління боргом органів місцевого самоврядування. Нетрадиційні джерела дохідної частини самоврядних бюджетів.

Тема 5. Доходи місцевих бюджетів

Формування дохідної бази місцевих бюджетів. Джерела доходів місцевих бюджетів. Доходи загального фонду місцевого бюджету. Доходи спеціального фонду місцевого бюджету. Формування бюджету розвитку. Резервні фонди місцевих органів самоврядування. Характеристика доходів місцевого бюджету. Характеристика місцевих податків і зборів як джерела дохідної бази місцевих бюджетів. Основні напрямки зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів. Планування доходів місцевих бюджетів.

Тема 6. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

Характеристика видатків місцевих бюджетів. Видатки загального фонду місцевого бюджету. Видатки спеціального фонду місцевого бюджету. Видатки бюджету розвитку. Методи планування видаткової частини місцевих бюджетів. Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів. Ефективне здійснення видатків з місцевих бюджетів. Організація надання державних і громадських послуг. Конституційні гарантії з надання громадських послуг органами місцевого самоврядування в Україні. Фінансування делегованих повноважень органами місцевого самоврядування. Фінансування власних повноважень органами місцевого самоврядування. Планування видаткової частини місцевих бюджетів.

Тема 7. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання

Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин. Види міжбюджетних трансфертів. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів міст обласного значення, бюджетів об'єднаних територіальних громад, районних бюджетів. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів. Методи бюджетного регулювання. Інструменти бюджетного регулювання.

Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства

Інститут комунальної власності у системі місцевих фінансів. Поняття про комунальну власність і об'єкти права комунальної власності. Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів. Види комунальних підприємств. Сутність і склад комунального господарства. Особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Особливості фінансової діяльності підприємств комунальної власності. Основні напрями реформування комунального сектора в Україні.

Тема 9. Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні

Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Контроль Державної аудиторської служби у сфері місцевих фінансів. Аудит ефективності виконання бюджетних програм. Здійснення фінансового контролю на місцевому рівні місцевими державними адміністраціями. Контроль фінансових органів за дотриманням бюджетного

законодавства. Контрольні повноваження органів ДКСУ у сфері казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Контрольні повноваження органів ДПС. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Контроль і аудит фінансової діяльності місцевого самоврядування. Моніторинг та оцінка бюджетних програм.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15.07.1997 №452/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF21>.
4. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
5. Наказ Державної казначейської служби України від 29 квітня 2013 року № 68 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо переліку підтвердних документів для реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення платежів" URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DKU1283?an=6>
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Порядок організації роботи органів Державної казначейської служби України у процесі казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями, затверджений наказом Державної казначейської служби України від 09.08.2013 № 128. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/dku1300?an=2093>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 р. № 378 "Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ установах банків державного сектору». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-2015-%D0%BF>
9. Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
10. Закон України від 09.04.1999 №586-XIV «Про місцеві державні адміністрації» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002р. № 228 “Про затвердження Порядку складання, розгляду та затвердження, та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>
12. Наказ Міністерства фінансів України 29.12.2002 № 1098 «Про затвердження правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>
13. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12. 2010 р. № 1132. «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1132-2010-%D0%BF.20>.
15. Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11 «Про бюджетну класифікацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11/ed20181204/sp:side>

16. Наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 "Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>

17. Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938 "Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>

18. Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2013 № 885 «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1915-13>

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. №618 «Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>

20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 No 142-р. «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>

Додаткова література

21. Конспект лекцій з дисципліни „Місцеві фінанси” для здобувачів вищої освіти освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” (Частина 1) / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. - 98с.

22. Конспект лекцій з дисципліни «Місцеві фінанси» для здобувачів вищої освіти освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 - Фінанси, банківська справа та страхування II (Частина 2) / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018.-90с.

23. Андрейків Т.Я., Оліярник В.В. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 286 с.

24. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб./ [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.

25. Казначейська система : навчальний посібник / [П.Ю. Буряк, У.З. Ватаманюк-Зелінська, Н.В. Шевчук, Ю.О. Голинський]. Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – 236 с.

26. Казначейська система : підручник : для студентів ВНЗ / Віра Іванівна Стоян, Олександр Степанович Даневич, Михайло Йосипович Мац ; Терноп. нац. економ. ун-т. – 3-тє вид, змін. й допов. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 867 с.

27. Макрофінансове бюджетування : навчальний посібник / [У.З. Ватаманюк-Зелінська, Н.В. Шевчук]. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2015. – 216 с.

28. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Зубенка. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». К., 2017. 184с.

29. Фінанси об'єднаних територіальних громад: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Сташишин А. В., Західна О. Р. та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. - 534 с.

30. Бюджетна система в таблицях і схемах : Навчальний посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Сташишин А.В., Шушкова Ю.В]. – Львів : Видавництво: Апріорі, 2017. – 180 с.

31. Бюджетний менеджмент : підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погрішук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.

РОЗДІЛ 5. ІНТЕРНЕТ САЙТИ

32. Бюджетний моніторинг: Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень.
URL: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202015/KV_IV_2015_Monitoring_ukr.pdf.
33. Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
34. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
35. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>
36. Офіційний сайт Урядового порталу URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
37. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
38. Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України URL: <http://edu.minfin.gov.ua/Pages/Default.aspx>
39. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України URL: <http://ndfi.minfin.gov.ua/>
40. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
41. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
42. Офіційний сайт для працівників бюджетної сфери URL: <https://buhgalter.com.ua/>
43. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
44. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/>
45. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
46. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.
47. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>.
48. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/>.

**РОЗДІЛ 6. ГРАФІК РОЗПОДІЛУ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ
ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ
ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ**

№ розділу, теми (змістові модулі)	Назва розділу, теми (змістового модуля)	Кількість годин за ОПП			Розподіл аудиторних годин		
		всього	у тому числі		лекції	Семінари, практичні, лабораторні	заліки по модулях, контрольні (контрольні роботи)
			аудиторні	СРС/ІР			
ЗАЛІКОВИЙ МОДУЛЬ № 1							
1.	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	12	6	2/4	4	2	
2.	Організація бюджетного процесу на місцевому рівні	12	6	2/4	4	2	
3.	Застосування ПЦМ у бюджетному процесі	12	6	2/4	4	2	
4.	Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування	12	6	2/4	4	2	
5.	Доходи місцевих бюджетів	9	4	1/4	2	2	
6.	Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів	9	4	1/4	2	2	
7.	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	9	4	1/4	2	2	
8.	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	7	4	1/2	2	2	
9.	Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні	8	5	1/2	3	2	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)				-/32			
Разом годин		90	45	13/32	27	18	-

РОЗДІЛ 7. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

7.1 Календарно-тематичний план лекційних занять

№ заняття	Тема лекційного заняття	Кількість годин
<i>ЗАЛІКОВИЙ МОДУЛЬ № 1</i>		
1.	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	4
2.	Організація бюджетного процесу на місцевому рівні	4
3.	Застосування ПЦМ у бюджетному процесі	4
4.	Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування	4
5.	Доходи місцевих бюджетів	2
6.	Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів	2
7.	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	2
8.	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	2
9.	Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні	
Разом годин		27

7.2 Календарно-тематичний план семінарських (практичних, лабораторних) занять, заліків по модулях, контрольних робіт

№ заняття	Тема семінарського (практичного) заняття. Контрольні роботи (заліки по модулях)	Кількість годин
<i>ЗАЛІКОВИЙ МОДУЛЬ № 1</i>		
1.	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2
2.	Організація бюджетного процесу на місцевому рівні	2
3.	Застосування ПЦМ у бюджетному процесі	2
4.	Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування	2
5.	Доходи місцевих бюджетів	2
6.	Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів	2
7.	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	2
8.	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	2
9.	Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні	2
Разом практичних (семінарських, лабораторних) занять		18
Разом контрольні роботи, заліки по модулях (ЗМ)		
Разом годин		18

7.3 Графік консультацій

№ з/п	Назва розділу, теми, зміст консультації	Кількість годин
1.	Консультація з організації та виконання самостійної роботи студентів; організації індивідуальної навчально-дослідної роботи студентів. Обговорення тем науководослідних робіт та методів наукових досліджень	2
2.	Консультація з підготовки до семінарських та практичних занять; опрацювання рекомендованої літератури	3
Разом годин		5

РОЗДІЛ 8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Поняття, функції та правовий статус територіальної громади.
2. Фінансова автономія територіальної громади.
3. Концептуальні засади теорії і практики місцевого самоврядування і розвитку місцевих фінансів.
4. Сутність, функції, принципи організації та склад фінансових ресурсів територіальної громади.
5. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів.
6. Поняття та структура місцевих бюджетів.
7. Бюджетна політика територіальної громади.
8. Бюджетний процес на місцевому рівні.
9. Місцеві фінансові органи, їх завдання, повноваження, функції.
10. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету України і планами економічного та соціального розвитку територій.
11. Затвердження, виконання та звітність про виконання місцевих бюджетів. Особливості формування доходів місцевого самоврядування за рівнями місцевих бюджетів.
12. Склад, структура, планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.
13. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості.
14. Бюджет розвитку місцевих бюджетів.
15. Позики місцевим бюджетам.
16. Дефіцит і профіцит місцевих бюджетів.
17. Міжбюджетні відносини: сутність та моделі організації.
18. Державна політика фінансового вирівнювання місцевих бюджетів.
19. Розмежування видатків між бюджетами.
20. Види та порядок перерахування міжбюджетних трансфертів.
21. Роль, призначення та напрями діяльності місцевих цільових фондів.
22. Порядок формування та напрями використання коштів місцевих цільових фондів.
23. Управління коштами місцевих цільових фондів та контроль за їх використанням.
24. Звітність про формування і функціонування місцевих цільових фондів.
25. Особливості формування та використання коштів резервних фондів органів місцевого самоврядування.
26. Економічна природа місцевого оподаткування та еволюція його розвитку.
27. Склад місцевих податків і зборів в Україні.

28. Порядок встановлення місцевих податків та зборів і їх адміністрування.
29. Поняття і форми місцевих запозичень та місцевих гарантій.
30. Граничні обсяги місцевого боргу та місцевих гарантій.
31. Порядок здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій.
32. Виконання зобов'язань за місцевими запозиченнями і місцевими гарантіями.
33. Проблеми розвитку місцевих запозичень і надання місцевих гарантій в Україні.
34. Поняття комунальної власності, суб'єкти та об'єкти права комунальної власності.
35. Особливості функціонування та фінансова діяльність комунальних підприємств за їх видами.
36. Фінансові ресурси підприємств, організацій та установ комунальної форми власності.
37. Бюджетне фінансування об'єктів комунальної власності.
38. Порядок складання, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів комунальних підприємств.
39. Комунальне замовлення: особливості формування, фінансування та контроль за виконанням.
40. Поняття житлово-комунального господарства, його завдання, функції та структура.
41. Класифікація та групування витрат житлово-комунального господарства.
42. Формування, встановлення та регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги.
43. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо встановлення та регулювання цін (тарифів) на житлово-комунальні послуги.
44. Програмно-цільовий метод формування та виконання місцевих бюджетів.
45. Казначейське обслуговування коштів місцевих бюджетів.
46. Контроль і аудит фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.
47. Моніторинг управління місцевими фінансами та прогнозування розвитку бюджетного процесу на регіональному рівні.
48. Реформа адміністративно-територіального устрою України та її вплив на реалізацію регіональної бюджетної політики.

РОЗДІЛ 9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 9.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання ІНДЗ та самостійної роботи.

Основним нормативним документом, що визначає оцінювання сформованих компетентностей у студентів є Положення «Про контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів Львівського національного університету імені Івана Франка» від 01.03.2013р. із змінами, затвердженими наказом ректора від 01.07.2015р. № О-96. Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою (за шкалою ECTS та національною шкалою). Відповідно до Положення контрольні заходи включають:

- поточний контроль знань та компетентностей студентів включає оцінку роботи студентів за всіма видами аудиторної роботи (лекції, семінарські / практичні заняття), оцінку роботи студентів за самостійну та індивідуальну науково-дослідну роботу, здійснюється впродовж семестру і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 50 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту здавати екзамен – 21 бал).

- підсумковий контроль знань та компетентностей студентів у вигляді семестрового екзамену, який проводиться відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання рівня знань та компетентностей студентів на семінарських та практичних заняттях, оцінка роботи студентів за самостійну та індивідуальну науково-дослідну роботу проводиться за п'ятибальною системою (від 1 до 5 балів).

Результат поточного контролю (РПК) знань та компетентностей студентів за семестр визначається як середнє арифметичне з поточних балів за 5-бальною шкалою, відображених у журналі обліку відвідування та успішності студентів, помножене на коефіцієнт переводу результатів освітньої діяльності студентів:

$$\text{РПК} = \frac{\text{Сума балів за результатами поточного контролю}}{\text{кількість об'єктів контролю}} * K,$$

де *сума балів за результатами поточного контролю* – це загальна сума балів, отриманих студентом по усіх об'єктах контролю (семінарських / практичних заняттях, СРС та ІНДЗ);

кількість об'єктів контролю – включає кількість семінарських / практичних занять, СРС та ІНДЗ (контроль знань студентів з навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» включає 11 об'єктів контролю: 9 семінарських занять, СРС та ІНДЗ);

K - коефіцієнт переводу результатів знань та компетентностей студентів (з навчальних дисциплін, з яких передбачений екзамен, $K=10$).

Студент допускається до семестрового екзамену, якщо він виконав всі види аудиторних робіт, передбачених робочою програмою дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 50 балів).

9.1 ТАБЛИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Поточний та модульний контроль			ЕКЗАМЕН	Заохочувальні бали (загвержені Вченою радою Університету)	РАЗОМ – 100 балів
Семінарські, практичні, заняття	Індивідуаль на робота студента (ІНДЗ)	Самостійна робота студента(СРС)			
<i>50 балів</i>			<i>50 балів</i>		

9.2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Кількість балів
1. Бали поточної успішності за участь у семінарських, практичних, заняттях		
Критерії оцінювання		5 балів
	<ul style="list-style-type: none"> • розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; • правильне розкриття змісту категорії та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; • здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки і узагальнення, знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів їх представників; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; • демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; • використання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; • активна участь в обговоренні дискусійних і проблемних питань теми семінару. 	5
	<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного-двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущені помилки під час використання цифрового матеріалу, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді; • студент не бере участі в обговоренні проблемних питань семінару. 	4
	<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох чи більше пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • одночасно мають місце два чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерії оцінки "задовільно"; 	3
	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; • допущені грубі помилки і студент не може їх виправити. 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • студент відсутній на занятті; • студент не приймав участь в обговоренні питань семінару. 	0-1

2. Самостійна робота студентів (СРС)	
Критерії оцінювання	5 балів
<ul style="list-style-type: none"> • розгорнутий, вичерпний виклад змісту питань; • опрацювання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питань категорій та законів; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; • використання матеріалів періодичної преси; • посилання на опрацьовані джерела при висвітленні питань семінарського заняття; • проведений опис об'єктів; • використані матеріали з практики роботи фінансових органів; • акуратні і змістовні записи в зошиті 	5
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з виконанням роботи на найвищий бал не зроблено розкриття двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання) 	4
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з виконанням роботи на найвищий бал не зроблено розкриття трьох і більше з пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • робота студента малообгрунтована, неповна; • студент не опрацював законодавчі матеріали, матеріали періодичної преси; • студент не використав опрацьовані матеріали на семінарському занятті; 	3
<ul style="list-style-type: none"> • робота студента малообгрунтована, неповна; • використані матеріали лише підручника; • студент не використав опрацьовані матеріали на семінарському занятті; 	2-1
<ul style="list-style-type: none"> • самостійна робота не виконана 	0
3. Індивідуальна робота студента (ІНДЗ)	
Критерії оцінювання	5 балів
<ul style="list-style-type: none"> ▪ глибоке розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів, виступ перед групою, публікація результатів досліджень студентом (стаття, тези, участь у круглих столах тощо) 	5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ глибоке розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів 	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ робота суто компілятивного рівня 	3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ робота подана невчасно. Робота студента не відповідає означеним вимогам, зміст роботи не відповідає обраній темі дослідження 	2-1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ не виконано 	0
5. Екзамен	
Критерії оцінювання	50 балів
Встановлено 3 рівні складності завдань.	
1. Перший рівень (завдання 1) – завдання із вибором відповіді –	15 балів

тестові завдання. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в картці тестування записана правильна відповідь.	
2. Другий рівень (завдання 2) – завдання з короткою відповіддю. Завдання з короткою відповіддю вважається виконаним правильно, якщо студент дав вірні визначення, посилання, тлумачення, короткі коментарі.	20 балів
3. Третій рівень (завдання 3) – практичні завдання з повним поясненням одержаних відповідей. Потрібно проілюструвати розв’язання завдання схемами, графіками, таблицями.	15 балів

9.3.Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, диференційований залік	Залік
A	90 – 100	5	відмінно
B	81 – 89	4	дуже добре
C	71 – 80		добре
D	61 – 70	3	задовільно
E	51 – 60		достатньо
FX	21 – 50	2	незадовільно
F	0 – 20	2	незадовільно (без права перездачі)

РОЗДІЛ 10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-методичне та наукове забезпечення системи організації навчального процесу з навчальної дисципліни „Місцеві фінанси” включає:

- державні стандарти освіти;
- навчальні та робочі навчальні плани;
- програму навчальної дисципліни;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- плани семінарських і практичних занять та методичні рекомендації з їх проведення;
- завдання та методичні матеріали до виконання самостійної роботи (СРС);
- завдання для проведення проміжного контролю (тестові завдання);
- законодавчі та інструктивно-методичні матеріали;
- опорний конспект лекцій;

РОЗДІЛ 11. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Тема заняття. Методики активізації процесу навчання	
ПРОБЛЕМНІ ЛЕКЦІЇ	Проблемні питання:

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, використовується досвід зарубіжних навчальних закладів. Студентам під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, на які лектор відповідає сам, не чекаючи відповідей студентів

Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів

Проблемні питання:

1. Правовий статус територіальних громад в Україні. Фінансова автономія територіальної громади
2. Фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування: паритет фінансових ресурсів та повноважень
3. Вітчизняна практика функціонування місцевих фінансів та її відповідність міжнародним стандартам організації місцевих фінансів

Тема 3. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні

Проблемні питання:

1. Стан та основні проблеми формування і використання коштів місцевих бюджетів в сучасних економічних умовах
2. Соціальна спрямованість місцевих бюджетів.
3. Формування та використання коштів бюджетів розвитку місцевих бюджетів.
4. Дефіцит і профіцит місцевих бюджетів: тенденції та проблеми останніх років.

Тема 4. Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування

Проблемні питання:

1. Управління коштами місцевих цільових фондів та контроль за їх використанням.
2. Формування та використання коштів резервних фондів органів місцевого самоврядування.

Тема 5. Доходи місцевих бюджетів

Проблемні питання:

1. Виконання зобов'язань за місцевими запозиченнями і місцевими гарантіями.
2. Ризики місцевих запозичень.

Тема 9. Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні

Проблемні питання:

1. Проблеми казначейського обслуговування коштів місцевих бюджетів.
2. Практичні аспекти програмно-цільового методу на місцевому рівні
3. Реформа адміністративно-територіального устрою України та її вплив на реалізацію бюджетної політики.

<p><i>Мозкові атаки</i> – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію</p>	<p>Тема 3. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів 2. Бюджетний процес в ОТГ <p>Тема 5. Доходи місцевих бюджетів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив малого бізнесу на формування доходів місцевих бюджетів 2. Населення як учасник на ринку місцевих запозичень.
<p>Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів</p>	<p>Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення фінансово-економічних інтересів територіальної громади через механізм участі органів місцевого самоврядування у заснуванні комунальних банків
<p>Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу</p>	<p>Тема 3. Бюджет місцевого самоврядування – фінансова основа територіальної громади</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз структури, динаміки та виконання планових показників доходів і видатків місцевих бюджетів. Оформлення висновків і пропозицій. 2. Аналіз бюджетів розвитку місцевих бюджетів. Оформлення висновків і пропозицій. 3. Оцінка фінансового стану адміністративно-територіальних одиниць. Оформлення висновків і пропозицій. <p>Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення розміру бюджетної дотації комунальним підприємствам на основі вихідних даних. Оформлення висновків і пропозицій. 2. Планування та калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства.
<p>Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються; для представлення певних; досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань тощо</p>	<p>Презентація аналітичних матеріалів за темами навчальної дисципліни Презентації лекцій Презентації науково-дослідних робіт студентів</p>

РОЗДІЛ 12. РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Ресурси мережі Інтернет із законодавства України	Ресурси мережі Факультету з навчальної дисципліни
<p>Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: https://www.ibser.org.ua/</p> <p>Офіційний сайт Президента України. URL: http://www.president.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Верховної Ради України URL: http://www.zakon.rada.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету URL: http://www.budget.rada.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Урядового порталу URL: http://www.kmu.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: http://www.minfin.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України URL: http://edu.minfin.gov.ua/Pages/Default.aspx</p> <p>Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України URL: http://ndfi.minfin.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: http://treasury.gov.ua/main/uk/index</p> <p>Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт для працівників бюджетної сфери URL: https://buhgalter.com.ua/</p> <p>Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: http://www.nbuv.gov.ua/</p> <p>Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. URL: http://www.lsl.lviv.ua/</p> <p>Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: http://www.sdfm.gov.ua/.</p> <p>Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index.</p> <p>Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/.</p> <p>Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: http://www.minregion.gov.ua/.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Програма навчальної дисципліни ▪ Робоча програма навчальної дисципліни ▪ Методичні рекомендації з вивчення тем ▪ Плани семінарських та практичних занять та методичні рекомендації до їх проведення ▪ Методичні рекомендації з виконання самостійної роботи студента (СРС) ▪ Методичні рекомендації до виконання індивідуальної роботи студента ▪ Засоби діагностики знань студентів з навчальної дисципліни